

โครงการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุในอาชีพที่เหมาะสมกับวัยและประสบการณ์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑

๑. หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยได้เข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ โดยมีประชากรอายุ ๖๐ ปี ขึ้นไป ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๑๐ ของประชากรทั้งประเทศมาตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๕๑ และ สิ้นปีพ.ศ. ๒๕๕๘ ประเทศไทยมีอัตราส่วนผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ ๑๕ ของประชากรทั้งประเทศ และคาดว่าจะกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ซึ่งมีประชากรอายุ ๖๐ ปี ขึ้นไป ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๒๐ ของประชากรทั้งประเทศในปีพ.ศ.๒๕๖๘ ซึ่งจะเป็นภาระแก่งบประมาณของประเทศ รัฐบาลต้องมีภาระทางการเงินการคลังเพิ่มมากขึ้นในการดูแลประชากรสูงวัย จึงจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมรับมือกับสภาพแวดล้อมของสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ โดยส่งเสริมการทำงานของผู้สูงอายุและสนับสนุนให้สถานประกอบการจ้างงานผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น

จากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๗ รัฐบาลประกาศนโยบายลดการเหลื่อมล้ำของสังคมและการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ โดยมีนโยบายดำเนินการเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตและการมีงานทำหรือกิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อสร้างสรรค์และไม่ก่อภาระต่อสังคมในอนาคตนั้น กระทรวงแรงงานได้กำหนดแผนปฏิบัติการภายใต้กลยุทธ์ด้านการทำงานของผู้สูงอายุ ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔) ประกอบด้วย ๕ กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์กระจายงานสู่บ้านหรือชุมชน, กลยุทธ์ขยายอายุเกษียณราชการ, กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการจ้างงานต่อเนื่องของภาคเอกชน, กลยุทธ์ส่งเสริมการจ้างงานให้กับผู้สูงอายุในอาชีพที่เหมาะสมกับวัย ประสบการณ์การทำงาน และสมรรถนะทางร่างกาย, และกลยุทธ์การสร้างฐานข้อมูลตลาดแรงงานด้านผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่เฝ้ายามไปด้วยความรู้และประสบการณ์ เป็นผู้ที่มีทั้งคุณวุฒิและวัยวุฒิ เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่า นอกจากนั้น ยังช่วยให้คำแนะนำปรึกษาในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านอาชีพการงาน การดำเนินชีวิต ครอบครัว สังคม และอื่นๆ ผู้สูงอายุบางท่านมีทักษะในวิชาชีพด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ช่างไม้ ช่างแกะสลัก ทำอาหารไทย ขนมไทย เย็บปักถักร้อย ดอกไม้ ดนตรี เป็นต้น ซึ่งมีการสืบทอดให้แก่บุตรหลานและผู้สนใจเพื่อดำรงวิชาชีพนั้นสืบไป

ผู้สูงอายุนั้นมีต้องการเพียงแต่จะเป็นฝ่ายรับจากบุตรหลานหรือจากสังคมเท่านั้น อันที่จริงผู้สูงอายุพยายามที่จะช่วยตนเองมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ หลายคนยังทำงานได้ บางคนมีความรู้ความสามารถสูง มีประสบการณ์ และมีความพอใจในงานที่จะทำ กรมการจัดหางานเป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมการมีงานทำ และคุ้มครองคนหางาน การศึกษาวิเคราะห์สถานะตลาดแรงงาน และแนวโน้มความต้องการตลาดแรงงาน เป็นศูนย์กลางข้อมูลตลาดแรงงาน รวมทั้งพัฒนาและส่งเสริมระบบบริหารด้านการส่งเสริมการมีงานทำ เพื่อให้ประชาชนได้มีงานทำที่เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ ความถนัด ไม่ถูกหลอกลวง ตลอดจนได้รับสิทธิประโยชน์ที่เหมาะสมและเป็นธรรม ได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำมาใช้ในการปรับสมดุลการทำงานของผู้สูงอายุ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมผู้สูงอายุที่มีประสิทธิภาพ มีอาชีพและรายได้ที่พอเพียงในการดำเนินชีวิต มีคุณภาพชีวิตที่ดีไม่เป็นการแก่ลูกหลาน ได้ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้มีงานทำในอาชีพที่เหมาะสมกับวัยและประสบการณ์ โดยส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุในอาชีพที่เหมาะสมกับวัยและประสบการณ์ ซึ่งประกอบด้วย ๒ กิจกรรม คือจ้างงานผู้สูงอายุ ๑ อำเภอ ๑ ภูมิปัญญา และกิจกรรมส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุในอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว

จากสถิติข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติปี ๒๕๕๗ บ่งบอกว่า จากจำนวนประชากรผู้สูงอายุ ๖๐ ปี ขึ้นไป ประมาณ ๑๐ ล้านคน มีผู้สูงอายุที่ต้องการทำงานถึง ๑.๗๕ ล้านคน ซึ่งส่วนใหญ่ผู้สูงอายุที่เป็นแรงงานนอกระบบทำงานโดยใช้ความรู้และประสบการณ์เดิม เป็นการใช้อนุภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับถ่ายทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ลักษณะผลิตภัณฑ์ที่ผู้สูงอายุทำจึงมีทั้งรูปแบบเป็นการถ่ายทอดภูมิปัญญา การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย รวมถึงเครื่องอุปโภคบริโภคที่ผู้สูงอายุมีบทบาทในขั้นตอนการผลิตที่จำเป็นและสำคัญและมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์

ได้หลายประเภทสอดคล้องกับความต้องการของผู้ซื้อ บางอย่างมีคุณค่าเพราะเป็นผลิตภัณฑ์ที่หายาก โบราณเก่าแก่มีลักษณะเฉพาะ และมีเรื่องราวแสดงออกถึงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ จึงควรรักษาคุณค่าภูมิปัญญาของผู้สูงอายุเหล่านี้ไว้เป็นสมบัติสำคัญของชาติ และได้รื้อฟื้นหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาถ่ายทอดและจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างปราชญ์ชาวบ้านกับประชาชนในชุมชนต่อไป โดยการจ้างงานผู้สูงอายุที่มีองค์ความรู้ในสาขาต่างๆ เป็นผู้มีภูมิปัญญาและพร้อมจะถ่ายทอดให้เป็นอาชีพสืบสานแก่คนในชุมชน จาก ๑๕๐ อำเภอใน ๑๑ จังหวัดน่านจำนวน ๑๕๐ คน (๑ คน ต่อ ๑ อำเภอ ใน ๑๑ จังหวัดน่าน) เพื่อเป็นวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้แก่คนในชุมชนให้สามารถนำไปประกอบอาชีพ ทำงานสร้างรายได้และเพื่อสืบสานไว้ให้เป็นมรดกทางปัญญาของชาติต่อไป

อย่างไรก็ดี อุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยวเป็นอีกธุรกิจที่มีลักษณะงานที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ประกอบกับประเทศไทยมีโรงแรมที่พักทั่วประเทศถึง ๙,๘๖๕ แห่ง ซึ่งเพียงพอที่จะรองรับแรงงานผู้สูงอายุเข้าเป็นส่วนหนึ่งในการทำงานได้ และเมื่อเทียบกับลักษณะทางเศรษฐกิจที่สำคัญของผู้สูงอายุที่เป็นแรงงานในระบบ พบว่า ส่วนใหญ่ทำงานในภาคการค้าและการบริการอยู่แล้วถึงร้อยละ ๕๑.๙ ซึ่งสอดคล้องและเหมาะสมกับแนวทางการส่งเสริมดังกล่าว นอกจากนี้ ภายใต้กิจกรรมยังเป็นการทำงานเชิงบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่ดำเนินการพัฒนาทักษะความสามารถของผู้สูงอายุที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว โดยกรมการจัดหางานจะดำเนินการจับคู่อุปสงค์และอุปทานระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง เพื่อให้เกิดการจ้างงานอย่างทั่วถึงต่อไป โดยประสานและส่งเสริมให้ภาคเอกชนในธุรกิจบริการ การโรงแรม และการท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมกระจายงานและจ้างงานผู้สูงอายุทำงานในตำแหน่งต่างๆ อาทิ แม่บ้านโรงแรม พนักงานต้อนรับ พนักงานเตรียมอาหาร แม่ครัว คนขับรถยนต์ พนักงานธุรการ และการจ้างทำของจากกลุ่มชมรมผู้สูงอายุ เพื่อตลาดโรงแรม และแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

๒. วัตถุประสงค์ของโครงการ

๒.๑ เพื่อให้ผู้สูงอายุ อายุ ๖๐ ปี บริบูรณ์ ขึ้นไป ที่มีองค์ความรู้ในสาขาต่างๆ และพร้อมที่จะถ่ายทอดความรู้ได้มีงานทำ และมีความมั่นคงทางรายได้

๒.๒ คนในชุมชนได้นำองค์ความรู้ไปประกอบอาชีพ ทำงาน และสร้างรายได้

๒.๓ เพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

๒.๔ เพื่อสร้างคุณค่าและความภาคภูมิใจให้กับผู้สูงอายุ

๒.๕ เพื่อลดการพึ่งพิงและลดภาระการเลี้ยงดูของครอบครัว

๒.๖ เพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงด้านรายได้ของผู้สูงอายุ

๒.๗ เพื่อสร้างความอยู่ดีกินดีของผู้สูงอายุ

๒.๘ เพื่อเพิ่มบทบาทและคุณค่าของผู้สูงอายุในการมีส่วนร่วมในเชิงเศรษฐกิจ

๒.๙ เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายของรัฐบาลด้านสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ

๒.๑๐ เพื่อสนองการดำเนินงานตามนโยบายเศรษฐกิจพอเพียง

๒.๑๑ เพื่อบรรเทาภาวะการว่างงานของผู้สูงอายุ

๒.๑๒ เพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมการผลิต การบริการและการท่องเที่ยวในพื้นที่

๒.๑๓ เพื่อสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อการทำงานของผู้สูงอายุ

๒.๑๔ เพื่อให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนนโยบายของประเทศ

๓. เป้าหมาย

๓.๑ กิจกรรม ๑ อำเภอ ๑ ภูมิปัญญา

- ผู้สูงอายุที่ได้รับการจ้างเป็นวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้ จำนวน ๑๕๐ คน

- ผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ จำนวน ๑,๕๐๐ คน

๓.๒ กิจกรรมส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุในอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว

- ผู้สูงอายุที่ต้องการทำงาน จำนวน ๑,๒๐๐ คน

๔. วิธีการดำเนินการ

๔.๑ กิจกรรม ๑ อำเภอ ๑ ภูมิปัญญา

๔.๑.๑ ประชาสัมพันธ์ให้ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ ๖๐ ปี ขึ้นไป ที่มีทักษะความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น มาขึ้นทะเบียนกับกรมการจัดหางาน

๔.๑.๒ พิจารณาคัดเลือกผู้สูงอายุที่มีภูมิปัญญาและเป็นที่ยอมรับของสังคม และพร้อมที่จะถ่ายทอด องค์ความรู้ให้กับคนในชุมชนหรือบุคคลอื่นที่สนใจ

๔.๑.๓ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปในพื้นที่/ผู้สนใจเข้าร่วมรับการถ่ายทอดองค์ความรู้ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

๔.๑.๔ ผู้สูงอายุมีทักษะความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นถ่ายทอดองค์ความรู้ โดยการสาธิตและฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดทักษะและความชำนาญอย่างแท้จริง สามารถนำไปประกอบอาชีพและสร้างรายได้ในอนาคตอย่างยั่งยืน

๔.๑.๕ ตรวจสอบติดตามผลการดำเนินงาน

๔.๑.๖ รายงานผลการดำเนินงาน

๔.๒ กิจกรรมส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุในอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว

๔.๒.๑ จัดทำบันทึกข้อตกลง (MOU) ระหว่างกรมการจัดหางาน กับ สถานประกอบการอุตสาหกรรม บริการ ภาคธุรกิจท่องเที่ยวที่ต้องการจ้างงานผู้สูงอายุเข้าทำงานในสถานประกอบการ

๔.๒.๒ กรมการจัดหางานดำเนินการสำรวจความต้องการทำงานของผู้สูงอายุ

๔.๒.๓ จัดเตรียมและประสานกับผู้สูงอายุที่ประสงค์จะทำงานในสถานประกอบการ

๔.๒.๔ ประสานสถานประกอบการในภาคอุตสาหกรรมบริการ ภายใต้บันทึกข้อตกลง (MOU) เพื่อขอ ตำแหน่งงานว่างที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ

๔.๒.๕ จัดประเภทของธุรกิจอุตสาหกรรมบริการ ลักษณะงาน และคุณสมบัติที่สถานประกอบการ ต้องการ

๔.๒.๖ ประชาสัมพันธ์ตำแหน่งงานว่างให้ผู้สูงอายุที่สนใจทำงานในสถานประกอบการทราบ

๔.๒.๗ ประสานและส่งตัวผู้สูงอายุให้สถานประกอบการพิจารณาบรรจุงาน

๔.๒.๘ ติดตามประเมินผลการดำเนินงาน

๔.๒.๙ รายงานผลการดำเนินงาน

๕. ระยะเวลาดำเนินการโครงการ

ปีงบประมาณ ๒๕๖๑ (ตุลาคม ๒๕๖๐ – กันยายน ๒๕๖๑)

๖. งบประมาณ

งบประมาณประจำปี ๒๕๖๑ แผนงานบูรณาการพัฒนาศักยภาพคนตามช่วงวัย เป็นเงินจำนวน ๗,๓๐๒,๐๐๐ บาท (เจ็ดล้านสามแสนสองพันบาทถ้วน)

๖.๑ กิจกรรม ๑ อำเภอ ๑ ภูมิปัญญา จำนวน ๕,๑๙๙,๗๐๐ บาท (ห้าล้านหนึ่งแสนเก้าหมื่นเก้าพัน เจ็ดร้อยบาทถ้วน)

๖.๒ กิจกรรมส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุในอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว จำนวน ๒,๑๐๒,๓๐๐ บาท (สองล้านหนึ่งแสนสองพันสามร้อยบาทถ้วน)

๗. ผลผลิต/ผลลัพธ์

๗.๑ ผลผลิต

- ผู้สูงอายุที่ได้รับการส่งเสริมเป็นวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้ จำนวน ๑๕๐ คน
- ผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ จำนวน ๑,๕๐๐ คน
- ผู้สูงอายุที่ต้องการทำงาน จำนวน ๑,๒๐๐ คน

๗.๒ ผลลัพธ์

- ผู้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ และผู้สูงอายุมีอาชีพหรือมีงานทำ และมีรายได้ ร้อยละ ๓๕

๘. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ๘.๑ ผู้สูงอายุได้รับการจ้างเป็นวิทยากร จำนวน ๑๕๐ คน (๑ คน ต่อ ๑ อำเภอ ใน ๑๑ จังหวัดนำร่อง)
- ๘.๒ ผู้รับการถ่ายทอดสามารถประกอบอาชีพ หรือมีงานทำและมีรายได้ จำนวน ๑,๕๐๐ คน
- ๘.๓ ผู้สูงอายุมีงานทำทั้งแบบเต็มเวลา และบางช่วงเวลาไม่น้อยกว่า ๑,๒๐๐ คน
- ๘.๔ องค์ความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นได้รับการถ่ายทอดสู่คนในชุมชนไม่สูญหาย
- ๘.๕ ความรู้ที่ได้สามารถนำไปขยายผล พัฒนาเป็นสินค้าประจำชุมชน สร้างเศรษฐกิจที่ดี
- ๘.๖ ผู้สูงอายุมีความมั่นคงทางรายได้ ลดการพึ่งพิง ไม่เป็นภาระต่อสังคม และมีคุณค่ามากขึ้น
- ๘.๗ ผู้สูงอายุมีงานทำ มีหลักประกันที่มั่นคงด้านรายได้ของผู้สูงอายุ มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีความอยู่ดีกินดี มีบทบาท มีคุณค่าและมีส่วนร่วมในสังคมมากขึ้น
- ๘.๘ ลดภาระค่าใช้จ่ายของรัฐบาลด้านสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ
- ๘.๙ สถานประกอบการที่เข้าร่วมโครงการได้รับประโยชน์จากการเป็นองค์กร CSR มีความรับผิดชอบต่อสังคม และสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับใกล้และไกล อันนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับธุรกิจ
- ๘.๑๐ สังคมมีทัศนคติเชิงบวกต่อการทำงานของผู้สูงอายุมากขึ้น

๙. หน่วยงานผู้รับผิดชอบโครงการ

กองพัฒนาระบบบริการจัดหางาน

๑๐. ผู้เสนอโครงการ

(นายยุทธนา บัวจุน)

ผู้อำนวยการกองพัฒนาระบบบริการจัดหางาน

๑๑. ผู้เห็นชอบโครงการ

(นายสุชาติ พรชัยวิเศษกุล)

รองอธิบดีกรมการจัดหางาน

๑๒. ผู้อนุมัติโครงการ

(นายสมศักดิ์ ปิณฑกร)

อธิบดีกรมการจัดหางาน